

ПРЕССЪОБЩЕНИЕ

1 септември 2016 г.

Проучване на пазара на валута и деривати

На всеки три години Банката за международни разплащания (БМР), Базел, Швейцария провежда международно проучване на пазара на валута и деривати. Целта на проучването е да се събере обхватна и международно съпоставима информация за размера и структурата на тези пазари. Това от своя страна съдейства за увеличаване на тяхната прозрачност. БМР определя обхвата на данните и методологията за тяхното събиране. На национално равнище проучването се осъществява от националните банки на отделните страни.

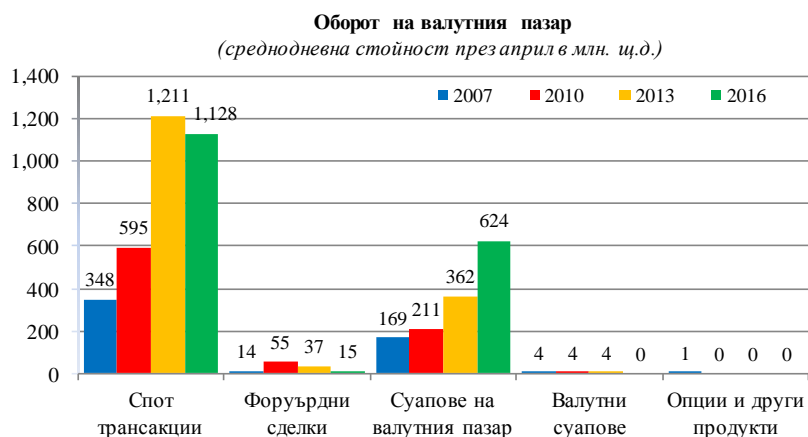
През 2016 г. 52 централни банки, сред които Българската народна банка (БНБ) за четвърти път, взеха участие в т.нар. *Тригодишно проучване на пазара на валута и деривати*. Отдел „Анализи” към Дирекция „Ковчезничество” на БНБ координира изследването на българския финансов пазар. Въз основа на предварително проучване БНБ избра 12 търговски банки¹ (т.нар. отчетни дилъри) за участие. Всички отчетни институции предоставиха информация за оборота през месец април 2016 г.

В настоящия документ се прави обзор на резултатите от проучването за българския финансов пазар, като се представя информация за оборота от търговия на валута и деривати през месец април 2016 г. и разбивка на данните по инструменти, контрагенти, валутни двойки и падежна структура.

¹ Банка ДСК, Банка Пиреос България, БНП Париба С.А. - клон София, Обединена българска банка, Първа инвестиционна банка, Райфайзенбанк (България), СИБАНК, УниКредит Булбанк, Юробанк България, Сосиете женерал Експресбанк, Ситибанк Европа – клон България, Инг банк Н.В. – клон София.

1. Валутен пазар

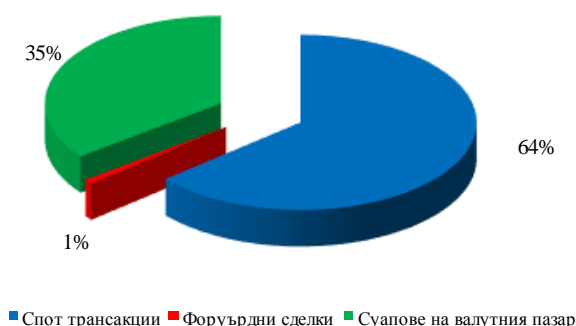
Среднодневният оборот на валутния пазар (спот трансакции, форуърдни сделки, суапове и опции) през месец април² 2016 г. възлиза на 1 766.8 млн. щ.д.³ (таблица 1), което представлява увеличение с 9.5% спрямо същия период на 2013 г.

Спот трансакциите заемат най-висок дял във валутната търговия, като представляват 64% от всички трансакции (спрямо 75% през април 2013 г.). Среднодневният оборот на спот пазара през месец април 2016 г. достига 1 128.0 млн. щ.д., което е с 6.9% по-малко спрямо стойността му за същия период на 2013 г.

Останалите трансакции са осъществени чрез суапове на валутния пазар и форуърдни сделки, които представляват съответно 35% и 1% от общия оборот (спрямо съответно 22% и 2% през април 2013 г.). При първите се наблюдава увеличение със 72.6% до среднодневна стойност от 624.2 млн. щ.д. (спрямо 361.6 млн. през април 2013 г.), а при вторите - намаление с 60.1% до среднодневна стойност от 14.6 млн. щ.д. (спрямо 36.6 млн. през април 2013 г.).

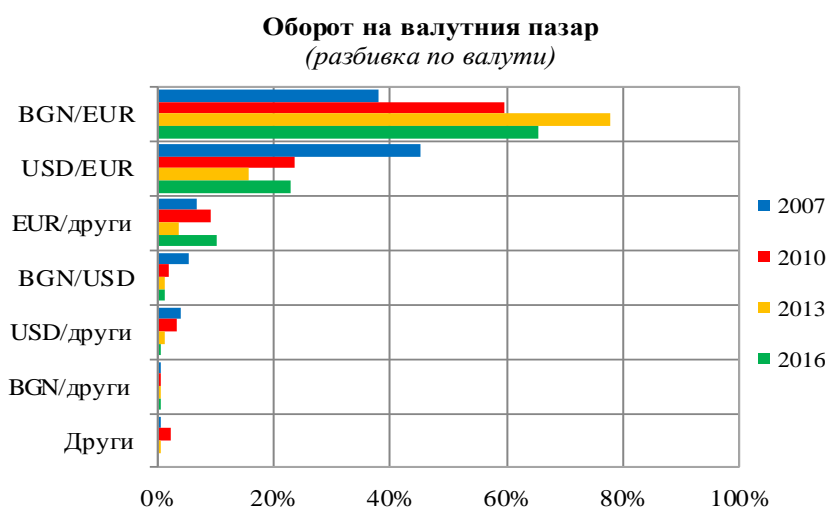
Оборот на валутния пазар по инструменти
(април 2016 г.)

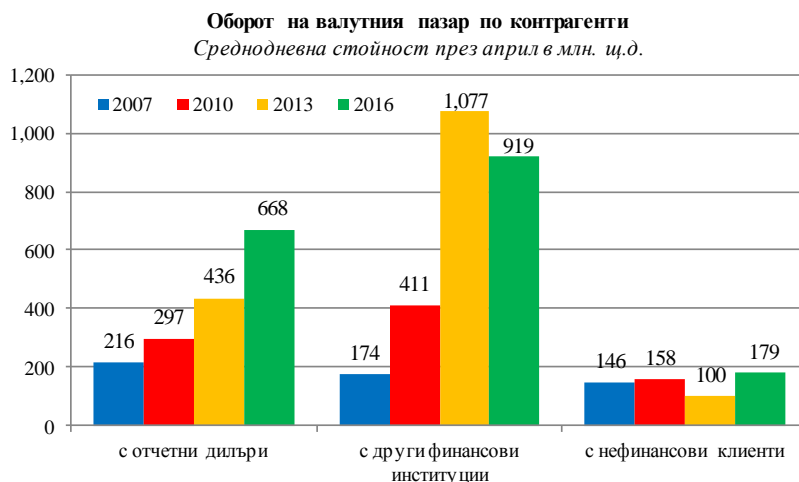
² Съгласно методологията за провеждане на глобалното проучването на БМР, националните централни банки събират данни за всички сделки, които са сключени от отчетните дилъри през месец април 2016 г.

³ Съгласно методологията на БМР, всички данни се отчитат в милиони щатски долари, като стойностите в други валути са конвертирани в щатски долари, като се използва преобладаващият обменен курс към датата на извършване на трансакцията.

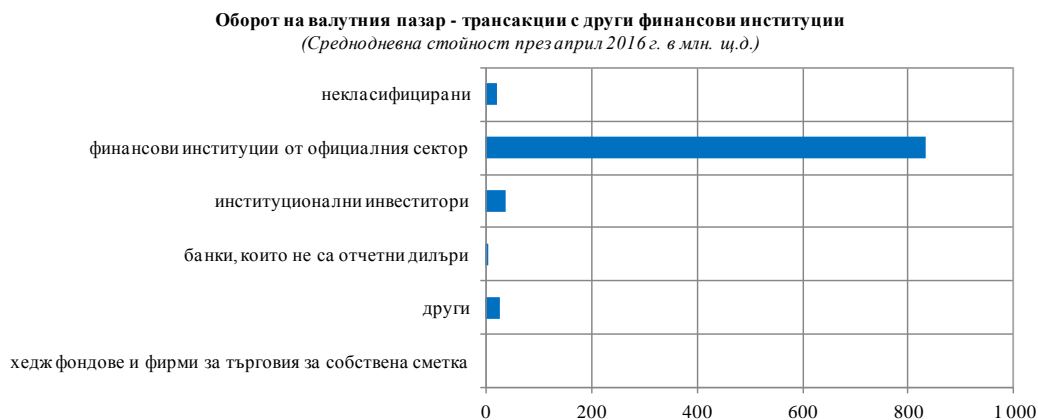
Най-активно търгуваните валути са лев, щатски долар и евро (таблица 3). Трансакциите, включващи лев от едната си страна, намаляват в абсолютна стойност и относителен дял до съответно 1 181.2 млн. щ.д. и 66.9% (спрямо съответно 1 278.1 млн. и 79.2% през април 2013 г.). Трансакциите, включващи щатски долар от едната си страна (с изключение на лев/щатски долар), нарастват в абсолютна стойност до 410.1 млн. щ.д. (спрямо 273.6 млн. през април 2013 г.), а в относителен дял се увеличават до 23.2% (спрямо 17% през април 2013 г.). Най-често търгуваната валутна двойка е лев/евро, като тя формира 66% от общия оборот (спрямо 78% през април 2013 г.), следвана от щатски долар/евро с дял от 23% (спрямо 16% през април 2013 г.). Търговията на други валутни двойки, различни от евро, щатски долар и лев, е незначителна по обем.

Нарастването на оборота на валутния пазар през месец април 2016 г. се дължи в най-голяма степен на увеличаване на трансакциите между отчетните дилъри, които нарастват с 53.1% до 667.8 млн. щ.д. (таблица 4). Техният относителен дял достига 38% от среднодневния обем (спрямо 27% през април 2013 г.). Трансакциите с други финансови институции намаляват с 14.7% до 918.7 млн. щ.д., но относителният им дял остава най-висок (52% спрямо 66.8% през април 2013 г.). Трансакциите с нефинансови клиенти нарастват със 79.2% до 179 млн. щ.д.

При трансакциите между отчетните дилъри и други финансови институции най-много сделки са осъществени с финансови институции от официалния сектор (в т.ч. централни банки и международни финансови институции от публичния сектор), които представляват 91% от всички трансакции между отчетните дилъри и други финансови институции.

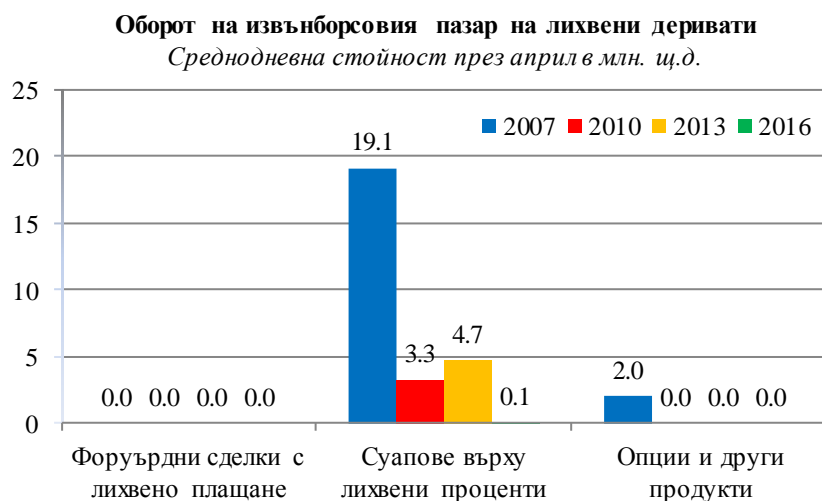

В географско отношение, 61% от всички трансакции на валутния пазар през месец април 2016 г. (таблица 2) са осъществени с местни контрагенти (спрямо 73% през април 2013 г.). Останалите трансакции представляват сделки с контрагенти от чужбина.

Падежната структура на форуърдните сделки и суапове на валутния пазар показва, че в интервала до 1 г. (таблица 2) 74% от трансакциите са с падеж от „7 дни или по-малко“ (спрямо 67% през април 2013 г.), докато останалите 26% са с падеж „от 7 дни до 1 г.“ (спрямо 33% през април 2013 г.). Трансакциите с падеж „над 1 г.“ (0.4 млн. щ.д. през април 2016 г.) остават с минимален дял (0.06%) от общите форуърдни сделки и суапове на валутния пазар.

2. Извънборсов пазар на деривати върху лихвени проценти

Среднодневният оборот на извънборсовия пазар на деривати върху лихвени проценти (форуърдни сделки, суапове и опции) през месец април 2016 г. възлиза на 0.1 млн. щ.д. (таблица 5). За сравнение, през същия период на 2013 г. той възлиза на 4.7 млн. щ.д.

Суаповете върху лихвени проценти са единственият инструмент, използван от отчетните дилъри през месец април 2016 г. (също както и през април 2013 г.), като този вид трансакции бележат намаление с 97.6% спрямо същия период на 2013 г.

3. Позиции в извънборсово търгувани деривати

Съгласно указанията на БМР, информацията за позиции в извънборсово търгувани деривати към края на юни 2016 г. се предоставя на консолидирана основа. Предвид, че повечето от банките, участващи в извадката за българския пазар са дъщерни банки или клонове на чуждестранни банки, БНБ не участва в този етап на проучването.

На интернет страницата на БМР (<http://www.bis.org/publ/rpfx16.htm>) са публикувани глобални резултати от *Тригодишното проучване на пазара на валута и деривати* от 2016 г. Там са приложени и връзки към резултатите от националните проучвания.

Таблица 1

Оборот на валутния пазар по инструменти

Среднодневна стойност през месец април в млн. щ.д.

Инструмент	2007 г.		2010 г.		2013 г.		2016 г.	
	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял
Инструменти на валутния пазар	536.0		865.6		1613.1		1766.8	
Спот трансакции	348.3	65.0%	594.8	68.7%	1211.2	75.1%	1128.0	63.8%
Форурдни сделки	14.4	2.7%	55.4	6.4%	36.6	2.3%	14.6	0.8%
Суапове на валутния пазар	169.0	31.5%	211.4	24.4%	361.6	22.4%	624.2	35.3%
Валутни суапове	3.6	0.7%	4.0	0.5%	3.6	0.2%	0.0	0.0%
Опции и други продукти	0.8	0.1%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
<i>от които:</i>								
първокласни брокери на валутния пазар					104.7	6.5%	138.6	7.8%
трансакции на дребно					39.9	2.5%	128.9	7.3%
трансакции между свързани лица			193.2	22.3%	149.5	9.3%	77.6	4.4%

Бележка: Данните са коригирани, за да се избегне двойното отчитане на трансакциите между местните отчетни дилъри.

Таблица 2

Оборот на валутния пазар по инструменти, контрагенти и матуритет

Среднодневна стойност през месец април в млн. щ.д.

Инструменти/ контрагенти/ матуритет	2007 г.		2010 г.		2013 г.		2016 г.	
	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял
Спот трансакции	348.3		594.8		1211.2		1128.0	
с отчетни дилъри	97.4	28.0%	91.3	15.4%	99.3	8.2%	70.3	6.2%
с други финансови институции	123.3	35.4%	368.6	62.0%	1021.2	84.3%	891.9	79.1%
с нефинансови клиенти	127.6	36.6%	134.9	22.7%	90.7	7.5%	165.8	14.7%
Форурдни сделки	14.4		55.4		36.6		14.6	
с отчетни дилъри	4.6	32.3%	30.0	54.1%	11.5	31.5%	1.0	6.9%
с други финансови институции	2.7	18.9%	7.1	12.8%	22.7	62.1%	9.2	63.2%
с нефинансови клиенти	7.0	48.8%	18.3	33.0%	2.3	6.4%	4.4	30.0%
седем дни или по-малко	6.0	41.8%	17.4	31.4%	17.5	47.8%	0.1	0.9%
от седем дни до една година	8.4	58.2%	38.0	68.6%	19.1	52.2%	14.4	98.8%
над една година	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.1	0.5%
Суапове на валутния пазар	169.0		211.4		361.6		624.2	
с отчетни дилъри	110.5	65.4%	171.4	81.1%	321.7	89.0%	597.5	95.7%
с други финансови институции	48.1	28.5%	35.5	16.8%	32.9	9.1%	17.6	2.8%
с нефинансови клиенти	10.4	6.1%	4.5	2.1%	7.0	1.9%	9.1	1.5%
седем дни или по-малко	140.2	83.0%	151.1	71.5%	249.0	68.9%	475.2	76.1%
от седем дни до една година	28.8	17.0%	60.3	28.5%	112.3	31.1%	148.7	23.8%
над една година	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.3	0.1%	0.3	0.0%
Валутни суапове	3.6		4.0		3.6		0.0	
с отчетни дилъри	3.6	100.0%	4.0	100.0%	3.6	100.0%	0.0	0.0%
с други финансови институции	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
с нефинансови клиенти	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Опции и други продукти	0.8		0.0		0.0		0.0	
с отчетни дилъри	0.1	12.5%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
с други финансови институции	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
с нефинансови клиенти	0.7	87.5%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Общо	536.0		865.6		1613.1		1766.8	
с отчетни дилъри	216.2	40.3%	296.7	34.3%	436.2	27.0%	668.8	37.9%
с други финансови институции	174.1	32.5%	411.2	47.5%	1076.9	66.8%	918.7	52.0%
с нефинансови клиенти	145.6	27.2%	157.7	18.2%	100.0	6.2%	179.3	10.1%
местни	276.4	51.6%	553.2	63.9%	1178.0	73.0%	1072.5	60.7%
презгранични	259.6	48.4%	312.4	36.1%	435.1	27.0%	694.3	39.3%

Бележка: Данните са коригирани, за да се избегне двойното отчитане на трансакциите между местните отчетни дилъри.

Таблица 3

Оборот на валутния пазар по валутни двойки

Среднодневна стойност през месец април в млн. щ.д. и като дял от общия оборот

Валутна двойка	2007 г.		2010 г.		2013 г.		2016 г.	
	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял
USD / AUD	1.3	0.2%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
USD / BRL		
USD / CAD	0.7	0.1%	0.0	0.0%	0.7	0.0%	0.1	0.0%
USD / CHF	2.2	0.4%	0.3	0.0%	0.2	0.0%	0.6	0.0%
USD / CNY			0.0	0.0%
USD / EUR	242.3	45.2%	204.9	23.7%	253.4	15.7%	404.6	22.9%
USD / GBP	13.9	2.6%	18.6	2.2%	13.9	0.9%	3.9	0.2%
USD / HKD		
USD / INR		
USD / JPY	2.9	0.5%	3.6	0.4%	0.4	0.0%	0.6	0.0%
USD / KRW		
USD / MXN		
USD / NOK					0.9	0.1%	0.0	0.0%
USD / NZD		
USD / PLN			0.0	0.0%
USD / RUB					1.9	0.1%	0.0	0.0%
USD / SEK	0.0	0.0%	0.1	0.0%	0.0	0.0%
USD / SGD		
USD / TRY					0.0	0.0%	0.0	0.0%
USD / TWD		
USD / ZAR		
USD / OTH	0.6	0.1%	4.4	0.5%	3.1	0.2%	0.2	0.0%
EUR / AUD	0.0	0.0%	6.7	0.8%	0.1	0.0%	0.1	0.0%
EUR / CAD	0.1	0.0%	7.3	0.8%	0.2	0.0%	1.2	0.1%
EUR / CHF	10.5	2.0%	20.2	2.3%	25.9	1.6%	9.6	0.5%
EUR / CNY			0.0	0.0%
EUR / DKK					0.0	0.0%	0.1	0.0%
EUR / GBP	13.3	2.5%	16.3	1.9%	9.0	0.6%	135.4	7.7%
EUR / HUF					1.8	0.1%	0.1	0.0%
EUR / JPY	4.0	0.7%	1.6	0.2%	15.6	1.0%	6.5	0.4%
EUR / NOK					0.7	0.0%	1.4	0.1%
EUR / PLN					0.7	0.0%	0.3	0.0%
EUR / SEK	8.0	1.5%	0.6	0.1%	0.2	0.0%	0.4	0.0%
EUR / TRY					2.8	0.2%	1.1	0.1%
EUR / OTH	0.2	0.0%	26.8	3.1%	3.4	0.2%	19.2	1.1%
BGN / AUD	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
BGN / CAD	0.0	0.0%	0.1	0.0%	0.0	0.0%
BGN / CHF	0.1	0.0%	0.4	0.0%	0.4	0.0%	0.4	0.0%
BGN / EUR	204.1	38.1%	517.2	59.8%	1,254.9	77.8%	1,158.2	65.5%
BGN / GBP	0.9	0.2%	1.1	0.1%	0.7	0.0%	1.9	0.1%
BGN / JPY	0.0	0.0%	0.2	0.0%	0.1	0.0%	0.0	0.0%
BGN / SEK	0.1	0.0%	0.2	0.0%	0.1	0.0%	0.1	0.0%
BGN / USD	29.0	5.4%	16.9	1.9%	21.7	1.3%	19.9	1.1%
BGN / OTH	0.1	0.0%	0.1	0.0%	0.6	0.0%
Други	1.6	0.3%	18.3	2.1%	0.0	0.0%	0.1	0.0%
Всички валутни двойки	536.0		865.6		1,613.1		1,767.0	

Бележка: Данните са коригирани, за да се избегне двойното отчитане на трансакциите между местните отчетни дилъри.

Таблица 4

Оборот на валутния пазар по контрагенти

Среднодневна стойност през месец април в млн. щ.д.

Контрагенти	2007 г.		2010 г.		2013 г.		2016 г.	
	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял
Общо	536.0		865.6		1613.1		1766.8	
с отчетни дилъри	216.2		296.7		436.2		668.8	
местни	27.1	13%	8.8	3%	11.6	3%	20.8	3%
презгранични	189.1	87%	287.9	97%	424.6	97%	648.0	97%
с други финансови институции	174.1		411.2		1076.9		918.7	
местни	106.3	61%	387.7	94%	1067.5	99%	902.1	98%
презгранични	67.9	39%	23.5	6%	9.3	1%	16.6	2%
банки, които не са отчетни дилъри					41.7	4%	4.4	0%
институционални инвеститори					48.3	4%	36.2	4%
хедж фондове и фирми за търговия за собств. сметка					0.4	0%	0.0	0%
финансови институции от официалния сектор					979.8	91%	832.7	91%
други					5.0	0%	25.3	3%
некласифицирани					1.6	0%	20.2	2%
с нефинансови клиенти	145.6		157.7		100.0		179.3	
местни	143.0	98%	156.7	99%	98.8	99%	149.6	83%
презгранични	2.6	2%	1.0	1%	1.2	1%	29.7	17%

Бележка: Данните са коригирани, за да се избегне двойното отчитане на трансакциите между местните отчетни дилъри.

Таблица 5

Оборот на извънборсовия пазар на лихвени деривати

Среднодневна стойност през месец април в млн. щ.д.

Инструмент	2007 г.		2010 г.		2013 г.		2016 г.	
	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял
Деривати върху лихвени проценти	21.1		3.3		4.7		0.1	
Форуръдни сделки с лихвено плащане	0.0	0%	0.0	0%	0.0	0%	0.0	0%
Суапове върху лихвени проценти	19.1	91%	3.3	100%	4.7	100%	0.1	100%
Опции и други продукти	2.0	9%	0.0	0%	0.0	0%	0.0	0%

Бележка: Данните са коригирани, за да се избегне двойното отчитане на трансакциите между местните отчетни дилъри.

Таблица 6

Оборот на извънборсовия пазар на лихвени деривати

Среднодневна стойност през месец април в млн. щ.д.

Инструменти/ контрагенти	2007 г.		2010 г.		2013 г.		2016 г.	
	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял	Стойност	Дял
Форуръдни сделки с лихвено плащане	0.0		0.0		0.0		0.0	
с отчетни дилъри	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
с други финансови институции	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
с нефинансови клиенти	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Суапове върху лихвени проценти	19.1		3.3		4.7		0.1	
с отчетни дилъри	14.6	76.6%	2.5	75.8%	1.4	30.6%	0.0	0.0%
с други финансови институции	1.6	8.5%	0.0	0.0%	0.7	14.4%	0.0	0.0%
с нефинансови клиенти	2.9	14.9%	0.8	24.2%	2.6	55.0%	0.1	100.0%
Опции и други продукти	2.0		0.0		0.0		0.0	
с отчетни дилъри	1.3	64.3%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
с други финансови институции	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
с нефинансови клиенти	0.7	35.7%	0.0	0.0%	0.0	0.0%	0.0	0.0%
Общо	21.1		3.3		4.7		0.1	
с отчетни дилъри	15.9	75.4%	2.5	75.8%	1.4	30.6%	0.0	0.0%
с други финансови институции	1.6	7.7%	0.0	0.0%	0.7	14.4%	0.0	0.0%
с нефинансови клиенти	3.6	16.9%	0.8	24.2%	2.6	55.0%	0.1	100.0%
местни	5.8	27.6%	0.8	24.2%	1.1	24.2%	0.1	100.0%
презгранични	15.3	72.4%	2.5	75.8%	3.6	75.8%	0.0	0.0%

Бележка: Данните са коригирани, за да се избегне двойното отчитане на трансакциите между местните отчетни дилъри.